

Eugeniusz Janas

400 lat Narola

Rocznik Lubelski 27-28, 318-319

1985-1986

Artykuł został opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

Całość problematyki poruszonej na sesji podsumował prof. Kazimierz Myśliński. Znaczącym uzupełnieniem obrad była zorganizowana przez mgr. Tadeusza Surdackiego wystawa dokumentów związanych z historią miasta.

Grzegorz Jawor

400 LAT NAROLA

W dniach 13 i 14 września 1985 r. odbyła się w Narolu sesja popularnonaukowa poświęcona 400-leciu otrzymania praw miejskich. Sesja, zorganizowana staraniem władz gminy oraz grona miejscowych regionalistów przy znacznym udziale pracowników Instytutu Historii UMCS w Lublinie, stanowiła fragment szerszego programu jubileuszowych obchodów. Obrady rozpoczął prof. dr hab. Jan Machnik (Krajków) referatem „Teren między Tanwią a Sołokiją w okresie średniowiecza”, w którym przedstawił dzieje regionu w świetle źródeł archeologicznych. Referat podsumowywał wyniki wieloletnich badań, a jego interesującym uzupełnieniem stały się wspomnienia autora z prac wykopaliskowych, barwnie charakteryzujące także miejscową społeczność z nieodległej, lecz bezpowrotnie minionej przeszłości. Z kolei dr Ryszard Szczygieł (Lublin) wygłosił referat „Lokacja Narola (Florianowa) na tle urbanizacji terenów między środkowym Bugiem a środkowym Sanem w XVI wieku”. Autor omówił bliżej powody inicjatywy Floriana Łaszczka Nieledeńskiego, zakwestionował przyjmowaną dotychczas datę lokacji miasta w 1585 r. i przekonująco uzasadnił jej przesunięcie na rok 1592. Dr Henryk Gmiterek (Lublin), mówiąc nt. „Narol w okresie Rzeczypospolitej szlacheckiej (1585—1772)”, przedstawił systematyczny wykład społeczno-gospodarczych dziejów miasta. Dokładniej omówił pierwsze kilkadziesiąt lat istnienia Narola — okres jego szczególnie pomyślnego rozwoju. Miasto pełniło wówczas rolę ważnego, chociaż lokalnego ośrodka wymiany i produkcji rzemieślniczej. Pierwszą część sesji zamknął komunikat mgr. Eugeniusza Janasa (Lublin) „Narol na mapie polskich dziejów wojskowych XVII wieku”. Dotyczył on przede wszystkim dwóch bitew stoczonych pod Narolem przez wojska polskie z Kozakami i Tatarami w 1648 i 1672 r.

Przegląd nowszych dziejów miasta rozpoczął mgr Bogusław Wachowicz (Lublin) referatem „Narol pod zaborem austriackim (1772—1918)”. Panorama stosunków społecznych, gospodarczych, narodowościowych w pełni uzasadniała tezę autora o stagnacji Narola — pogranicznego miasteczka na dalekich peryferiach monarchii habsburskiej. Narol utracił wówczas prawa miejskie. Następnie mgr Henryk Wolańczyk (Narol) przedstawił referat „Narol w okresie międzywojennym (1918—1939)”. Wykorzystanie źródeł oraz licznych wspomnień i relacji mieszkańców miasta pozwoliło autorowi uzyskać plastyczny obraz dziejów Narola. Mgr Henryk Dumin (Jelenia Góra) w referacie „Dwór a społeczność wiejska na przykładzie Narola” omówił kształtowanie się opinii o dworze i jego mieszkańcach w świadomości społecznej. Referat oparty przede wszystkim na materiałach wspomnieniowych dotyczył zwłaszcza okresu międzywojennego. Okupacyjnym epizodom z dziejów osady poświęcony był referat mgr. Stanisława Gajerskiego (Cieszanów) nt. „Narol w okresie II wojny światowej (1939—1945)”. Obrady sesji zakończyły się referatem doc. dr. Władysława Ważniewskiego (Warszawa) „Narolszczyzna w historii współczesnej”. Autor zajął się przede wszystkim omówieniem działalności konspiracyjnej w ostatnim okresie wojny oraz sytuacją społeczno-polityczną w pierwszych latach po wyzwoleniu.

Sesja przyniosła, jak się zdaje, interesujący dorobek, dając wszechstronny obraz dziejów Narola. Wypada podkreślić dobrą organizację sesji, a także duże zainteresowanie jej obradami ze strony miejscowego społeczeństwa. Organizatorzy przewidują publikację materiałów sesji.

Eugeniusz Janas

„ŚRODOWISKA HISTORYCZNE II RZECZYPOSPOLITEJ”. II KONFERENCJA
NAUKOWA W LUBLINIE 6—7 LISTOPADA 1985 R.

W dniach 6—7 listopada 1985 r. w siedzibie Lubelskiego Towarzystwa Naukowego odbyła się II konferencja naukowa zatytułowana „Środowiska historyczne II Rzeczypospolitej”. Zorganizował ją Instytut Historii Uniwersytetu Marii Curie-Skłodowskiej i Zakład Historii Historiografii i Dydaktyki Historii Uniwersytetu Warszawskiego. W konferencji uczestniczyło ponad 20 historyków niemal ze wszystkich poważniejszych ośrodków naukowych w Polsce oraz liczne grono zainteresowanych osób. Było to już drugie spotkanie tego licznego zespołu badawczego (pierwsze odbyło się 12—13 czerwca w Krakowie), który podjął się trudnego zadania przypomnienia sylwetek wszystkich historyków polskich i z Polską związanych okresu międzywojennego oraz ich dorobku. Zarówno konferencja krakowska, jak i lubelska, poprzedzone wieloma spotkaniami roboczymi, stanowiły zamknięcie pewnych etapów badań, zainicjowanych i kierowanych przez prof. dr. hab. Jerzego Maternickiego z Uniwersytetu Warszawskiego.

W Lublinie nie ograniczono się jednak tylko do prezentacji i korygowania wyników ukończonych już prac. Zastanawiano się także nad metodologicznymi problemami badań historiograficznych oraz ogólniejszymi zjawiskami towarzyszącymi omawianym zagadnieniom.

Ta właśnie problematyka znalazła miejsce w pierwszym z wygłoszonych referatów, w którym prof. dr. hab. Jerzy Topolski (UAM) przedstawił interesujący model rozwoju historiografii, nawiązując do wcześniejszej koncepcji zasygnalizowanej w „Teorii wiedzy historycznej”. Jego podstawą są standardowe i niestandardowe zasady, właściwe dla odpowiedniego okresu rozwoju historiografii. Na konkretnym przykładzie z dziejów nauki historycznej J. Topolski pokazał, jak zmieniał się zasadniczy korpus dyrektyw metodologicznych, jak to, co w pewnym czasie uważane było za nowoczesną twórczość historyczną, za lat kilkadziesiąt stawało się historiografią tradycyjną.

O założeniach metodologicznych prowadzonych badań, ich organizacji i dotychczasowych wynikach mówił J. Maternicki. Autor przewodniego referatu konferencji poinformował m. in., że przedmiotem zainteresowań zespołu stało się ok. 1850 historyków, aktywnie działających w latach 1918—1939. Życie i twórczość tej licznej zbiorowości zostanie poddana wnikliwej analizie przy zastosowaniu nowoczesnych technik badawczych (w tym współpracy z komputerem). Obecnie przygotowuje się obszerne karty dokumentacyjne dla poszczególnych badaczy. Niezbędne informacje uzyskiwane są głównie poprzez wykorzystanie materiałów drukowanych i rękopiśmiennych oraz kwerendy archiwalne. Poważne trudności — twierdził J. Maternicki — sprawia fakt, iż ponad 650 historyków nie zostało upamiętnionych żadnymi tekstami drukowanymi, stąd też konieczność prowadzenia czasochłonnych poszuki-